

השולח פרק רביעי גיטין

ל"א.

עין משפט ג'ר מצוה

כ א מ"י פ"ו מהלכות
ערכין הל' כ סג
עין קל"ב
כ ב מ"י פ"ה מהלכות
מעילה הל' י'
כ ג מ"י פ"ה מהלכות
טוען הל' ד סג
עין פ"ה טו"ש ח"מ סימן
כ"ה סעיף ג'
כ ד מ"י פ"ה מהלכות
מעילה הל' י'
ע ה מ"י פ"ב מהלכות וישי
הלכה כ' סג עין פ' פ'
טו ט"ז פ"י ר"ס
סעיף פ"ה טו"ש ח"מ סי' ס'
ע"ה סעיף כ"ט:

תורה אור השלם

1. והתחנקה אתם
לגביכם אחרים לרשת
אזניה ליעלם בהם
תעבדו ובאחיכם בני
ישראל איש באחיו לא
תדברו בה פקדו:
ויקרא כה מו

פסקי ר"ד

וכן אמר ר' עולא א"ר יוחנן
המפקיר עבדו יצא לחירות
וצריך גט שחרור איתוביה
ר' אבא לעולא גר שמת
ובבבוי ישראל את נכסיו
והיו בהן עבדים בין
גדולים בין קטנים קנו
עצמן בני חורין אבא
שאל אומר גדולים קנו
עצמן ב"ח קטנים כל
המחזיק בהן זכה וכו' מי
כתב גט חירות אלו: אמר
רב נחמן קסבר עולא עבדו
דגר כאשרו מה אשתו
שמתלת בלא גט אף
עבדיו שמתלת במיתה
בלא גט פ"י אף הפקר
דלאחר מיתה דומה
לפקדו דמחיים דעבר
איתקש לאשה דגמרי לה
לה דמית או חופשה לא
נתן גט והמית וכתב לה
ספר כירות מה אשה
אינה יוצאה מחיים בלא
גט ולאחר מיתה יוצאה
ה"ה הכי נמי עבד: אי הכי
ישראל נמי אמר קרא
והתחנקה אתם לבניכם
אחרים אבל גר שאין לו
יורשים יוצא במיתה רבו
א"ר יעקב בר אידי אריב"ל
הלכה כאבא שאל דאמר
קטנים כל הקודם בהן זכה
שאין להן יד לזכות
בעצמן: ור' חייא בר אבא
א"ר יוחנן אין הלכה כאבא
שאל והלכתא כאבא
שאל דהכי אמרי' בפ"ק
דקדושין (כ"ב): רב יהודה
דגירויא גר שאין לו
יורשים הנה הלש על מר
זוטרא לשוילי ביה חייבה
דחקיה ליה עלמא טובא
אמר ליה לעבדיה שלוח לי
מטא ואמטיהו לגו
ביתיא איכא דאמרי גדול
הוה זה פירש למיתה וזה
פירש לעבדות ואיכא
דאמרי קטן הוה וכאבא
שאל דאמר קטנים כל
המחזיק בהן זכה:

הא מני ר"מ היא דאמר אין אדם מוציא דבריו
דערכין (דף ה.) האומר ערך כלי עלי נותן דמיו כר"מ וכן צ"ל
האומר משקלי עלי (דף ט.) דתנן ערך ידי ורגלי עלי לא אומר כלום ואומר
רצ עלה נותן דמיה ומפרש לר"מ אליבא דר"מ קאמר וליה לא סבירא
ליה ואע"ג דבסוף פ"ק דסנהדרין (דף
טו.) גזי הערכין המטלטלין מפרש רב
צאומר ערך כלי עלי כר"מ לא סבירא
ליה הכי וכו' האי גווגא אשכחן דריש
אלמנה נוזיית (כמוצות דף טו.) דבעי
למימר טו שמואל דהיזנות מן וכאנשי
יהודה אע"ג דבסוף נערה שנתפתמה
(דף טז.) אמר שמואל הלכה ככאנשי
גליל: **עבדא במקרקעי דמי.**
ולכך אין מועלים זו לאין מעילה
במחזור דצ"ל הנהגה (מעילה י"ח):
ילפינן מעילה מטא מטא מתרומה
והא דאמר"י צ"ל המוכר את הספינה
(ב"ב ט"ז ע"ט.) הקדיש צור מלא מים
מועלין זו וצמה שצמחו לא כמו
שפ"י שס רבינו שמואל שהצניע חפציו
בצור דהא אין מעילה במחזור אלא
כשעקר מן הצור חוליא ונהנה
ממנה:

קטנים כל המחזיק בהן זכה
בהן. לאין להן יד
לזכות בעצמן וכן צפרק מי שמת
(ב"ב ט"ז ע"ט.) גזי פלוגתא דזינן לקטן
ואין זכין לגדול ו' ואע"ג דלית ליה
זכיה בצינאה כדאמרין בהנזיקין
לקמן נ"ט.) היינו מדרבנן מפני דרכי
שלום והכל לא שייך ההוא טעמא
ואי"ל צפרק לולב וערבה (סו"ט מו.)¹
אמר לא ליקני איניש לולבא לינוקא
צ"ט ראשון דינוקא מקני קני אקנוי
לא מקני וליכא למימר דהתם צפיקא
כגון רכור ורקו אגוז וטעולו דהא
צ"ק דקדושין (דף כ"ג.) צההוא עובדא
דא"ל שלוף לי מסכאי משמע דהוה צו
דעת וקאמר התם איכא דלמרי קטן
הוה וי"ל דעת אחרת מקנה אותן
שאני' (ט"ז) ו' מי כתב גט שחרור
צ"ל. אלא לא צני גט להמירו צנת
חורין והיינו שמואל דאמר מי שאין
לו רשות רבו עליו אינו קרוי עבד
וטעמא דאצא שאלו צקטנים דחשיב
רשות רבו עליהן כיון שאין להן
יד בעצמן:²

אל"מא אמר אמימר ב'. וא"ת מאי
אי הכי כ"ש לשמואל
תקשי דלמימר וי"ל דהא לא קשיא
ליה משום דשמואל תנאי היא צפרק
החולין (בבב"מ מ"ח.) וצפרק בתרא דניזר
(דף ס"ג.) אכל הא קשיא ליה אי תניא
דלמימר דלא כר' יוחנן רציה ולהכי
נמי לא מצי למיפרך ללמימר
מדרבנן י"ל דאצא שאלו דאיהו מוקי להו
כההוא תנא דלית ליה דשמואל אכל
איכו סבר כההוא תנא דפליג עלייהו
וסבר דלדידיה ריך גט שחרור ואין
לו תקנה:

הלכה כאבא שאל. אומר ר"מ
דהלכה כריב"ל לגבי רבי
יוחנן כדמוכח צפרק בתרא דמגילה
(דף ס.) דלמנ כוותיה דרב פפי
מסתברא דלמנ ריב"ל צית הכנסת
מותר לעשות צית המדרש ואע"ג דר'
לוי תקנה:
יוחנן פליג עליה התם דייק מדר' יהושע צן לוי דהלכה כרב פפי (י"ח):
מה
לכא כהנה לנצו: ומת. לא ליבעי גט שחרור להפקיע איסורו דהא מית ליה וצניו לא זכו צהן מעולם: אין לו תקנה. כדמפרש
לקמן י' דכיון דהפקיעו פקע ממנויה מניה ואיסורא הוא דפס לנעלים עליהן וכו' מייא אין זו ירושה להוריש לנציו הלכך אין לו מי שימיתו בוגט:
צפירוש

הא מני ר"מ היא דאמר אין אדם מוציא דבריו
(ערכין דף ה.) המעריך פחות מכן חדש ר"מ אומר נותן דמיו דלדס
יודע שאין ערך לפחות מכן חדש וגמר ואמר לשם דמים הכא נמי יודע
שאין עבד ראי לא להקדשה ולא לנציו וכיון דנלשון הקדש אקדשה
גמר דבעו להקדיש דמיו ולומר דמיו
עלי: אי אמרש בשלמא ר"מ היא.
וטעמא לאו משום מקדיש סתם שיקדיש
לימכר אלא משום לאין מוציא דבריו
לבעלה הוא וכמו שאמר דמיו עלי ויש
להן עליו מעות היינו דחייב לתת דמים
דלדס יודע שאין גופו קדוש ואמר לשם
דמים: אלא אי אמרש רבנן. וטעמא
משום דמקדיש סתם דבר שאין ראי
לגופו הקדישו לדמיו לימכר: בשלמא.
צעד איכא למימר סתמיה לדמים
קאי וסי' קאי הוא קדוש לימכר אכל
בעצמו מי איכא למימר שיהא קדוש
לימכר וכו' יש דמים לנן חורין ומה
מכירה יש זו אלא ר"מ היא ולא
דמשמע מתלה לדמי אלא מתוך שאינו
מוציא דבריו לבעלה גמר בלבו ואמר
דמי עצמי עלי והיינו דלמנ הריני
הקדש שמין אותו כצעד ולא שימכר
וגבי צעד נמי אין רשות וגזברין עליו
אלא מעות יש להן על הבעלים:
לימא כהנאי. מקדיש עבדו קדוש או
לא קדוש: מועלין בשער. דוקא
נקט ולקמיה מפרש לה: אלא דכיוני
עלמא קדוש. לימכר לדמיו: אין מעילה
צקרקעו. דגמרינן מעילה מטא
מטא מתרומה מה תרומה בתלוג
אף מעילה בתלוג צמס' מעילה
(דף י"ח.) וצ"ל: כ"כ: כגוזו דמי. ואינו
כמחזור לקרקע: יש דברים שהם
צקרקע. מחזורין לקרקע: ואין
צקרקע. דקיי"ל: אין נשבעין על
הקרקעות ועל גפנים הללו נשבעין
צהולת מקתם אטעו: מפרסי נר.
לשומר צקרקע: הפעול סומא. הא
דקמני הכא אין מועלין בשער כר"מ
הלכך לאו כגוזו
דמי עדיין ריך לחיצורו: להא
שעטא דרב המפקיר עבדו יא
לחירות: אמר רב הכי צממיה.

מוסף רש"י
יש דברים שהם
צקרקע. מחזורים
לקרקע ואין צקרקע.
אלא ממטלטלין (פסחד"ן
ט"ו.) ומשבעין עליהן
(שבועות כ"ג.) מ"מ
מחייב. שבעה ב"ח ר"מ
לשבע על השאר שהוה
מקתם העונה. אע"ג דאין
נשבעין על הקרקעות,
כילפינן שבעת הדינים
(מ"ב.) הא כיון דאין ציינן
לקרקע דעומות ליבער
הן. דמקומו ר' יוסי צר
מינא לפלוגמיהו, ככלורות
דמיו ומשבעין (פסחד"ן
ט"ו.) הרי הוא צקרקע.
ואין נשבעין עליהן ב"ח
(פ"ה.) אבל הכי. שער,
כמה דקאי אשבויה
משבחה. הלך אפילו ר"מ
כשער כרנן סבילא ליה
(פסחד"ן ט"ו.) קטנים כל
המחזיק בהן זכה בהן.
אפילו לאחר זמן (קדושין
כ"ג.) אין לו תקנה. אפילו
צטרק (קדושין ט"ו).

מוסף תוספות
א. וטעמא משום דגדול
יש לו יד לזכות לעצמו,
אבל קטן שאין לו יד
לזכות לעצמו זוכין
בעבורו. רש"י.
ב. אשכחן וכו' דאית
להו זכיה. ד. מוס' הל"ט.
ג. ורבנן סברי דקטנים
כבר זכו בהם שמיה. מוס'
ד. ומיהו ר"מ
בעצמו היה דוחה ההא
דפליג ר' יוחנן דהא
דקאמר יאת הבית הגדול'
בית שמגדלין בו תפלה,
אף שמגדלין בו תפלה
קאמר, להכי מייית מריב"ל
דלרב פפא דאמר איפסא
לא הוי לא כריב"ל ולא כר'
יוחנן. מוס' חולין ל"ג. ד"ה
אמר רבא.